

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

2535

Na temelju članka 81. stavka 7. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 118/18., 42/20., 127/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 52/21.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 29. prosinca 2022. donijela

ODLUKU

O DONOŠENJU PLANA SPRJEČAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA OD HRANE REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE OD 2023. DO 2028. GODINE

I.

Donosi se Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske za razdoblje od 2023. do 2028. godine (u daljnjem tekstu: Plan).

Plan je sastavni dio ove Odluke.

II.

Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede da o donošenju ove Odluke izvijesti nadležna tijela, odnosno izvršitelje i sudionike, koji sudjeluju u provedbi Plana.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/22-04/516

Urbroj: 50301-05/14-22-1

Zagreb, 29. prosinca 2022.

Predsjednik

mr. sc. Andrej Plenković, v. r.

PLAN SPRJEČAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA OD HRANE REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE OD 2023. DO 2028. GODINE

1. UVOD

Prema podacima »Statističkog istraživanja o otpadu od hrane u Republici Hrvatskoj« iz 2021. godine, u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) godišnje se baci 286.379 tona hrane. Bacanje hrane utječe na okoliš, ograničene prirodne resurse, gospodarstvo i društvo u cjelini. Ujedno, bacanjem hrane nastaju emisije stakleničkih plinova. S druge strane, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u 2021. godini je 19,2 % hrvatskog stanovništva bilo u riziku od siromaštva.

Ministarstvo poljoprivrede sukladno članku 81. stavku 7. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 118/18., 42/20., 127/20. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske i 52/21.) izrađuje i predlaže Vladi Republike Hrvatske šestogodišnji Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske.

Ovaj Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Plan) donosi se za razdoblje od 2023. do 2028. godine, a temelji se na rezultatima i podacima iz provedbe prethodnog Plana sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske 2019. – 2022. (u daljnjem tekstu: prethodni Plan).

Za potrebe ovoga Plana koristi se pojam »otpad od hrane« kako je definiran u Zakonu o poljoprivredi, a glasi: otpad od hrane je sva hrana kako je definirana u članku 2. Uredbe (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane (SL L 31, 1. 2. 2002.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 178/2002) koja je postala otpad, kako je definiran posebnim propisom kojim se uređuje gospodarenje otpadom.

2. TRENUTNO STANJE I ANALIZA POKAZATELJA PROVEDBE

Otpad od hrane je globalni problem, a budući da se prema procjenama u svijetu čak jedna trećina proizvedene hrane baci, upravo je otpad od hrane prepoznat kao jedan od ključnih problema koji je potrebno riješiti kako bi se postigla održivost proizvodnje i potrošnje hrane.

Gubici i otpad od hrane nastaju u svim fazama lanca proizvodnje i opskrbe hranom od primarne proizvodnje, proizvodnje i prerade, distribucije, skladištenja, trgovine, ugostiteljstva i institucionalnih kuhinja do kućanstava. Gubitci hrane su nepoželjna pojava iz etičkih, gospodarskih i ekoloških razloga. Sprječavanje nastajanja i smanjivanje količina otpada od hrane izdvojeno je kao prioritetna tema europskih politika, strategija i inicijativa, uključujući Europski zeleni plan^[2](<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52019DC0640&from=EN>)

, Strategiju od polja do stola^[4](<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0381&from=EN>)

te komunikaciju o kružnom gospodarstvu: »Zatvaranje kruga – akcijski plan EU za kružno gospodarstvo«^[7](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:8a8ef5e8-99a0-11e5-b3b7-01aa75ed71a1.0023.02/DOC_1&format=PDF)

Procjenjuje se da se na razini Europske unije godišnje baci oko 88 milijuna tona hrane ili oko 20 % proizvedene hrane. Podaci o količinama otpada od hrane po državama članicama Europske unije značajno se razlikuju i zbog nepostojanja jedinstvene metodologije za izračun količina. Zbog toga je tijekom 2018. i 2019. godine donesen novi pravni okvir kojim se regulira praćenje i mjerenje otpada od hrane kako bi se dobili relevantni i usporedivi podaci o količinama te doprinijelo ostvarenju globalnog cilja smanjenja otpada od hrane. Novim propisima uspostavljena je zajednička metodologija i minimalni zahtjevi u pogledu kvalitete za ujednačeno mjerenje količina otpada od hrane.

Mjerenje količine otpada od hrane zajedničkom metodologijom nova je obveza svih država članica EU. Prema Direktivi (EU) 2018/851 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu (SL L 150, 14. 6. 2018.) države članice mjere razine otpada od hrane prema metodologiji utvrđenoj Delegiranom Odlukom Komisije (EU) 2019/1597 od 3. svibnja 2019. o dopuni Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na zajedničku metodologiju i minimalne zahtjeve u pogledu kvalitete za ujednačeno mjerenje razine otpada od hrane (SL L 248, 27. 9. 2019), a podatke o ukupnim količinama otpada od hrane trebaju dostavljati Europskoj komisiji u formatima koji su definirani Provedbenom Odlukom Komisije (EU) 2019/2000 od 28. studenoga 2019. o utvrđivanju formata za dostavu podataka o otpadu od hrane i za podnošenje izvješća o provjeri kvalitete u skladu s Direktivom 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 310, 2. 12. 2019.), u metričkim tonama svježe mase po svim fazama lanca opskrbe hranom od primarne proizvodnje, prerade i proizvodnje, maloprodaje i ostale distribucija hrane, restorana i ugostiteljskih objekata do kućanstava u cijeloj kalendarskoj godini.

Prva izvještajna godina je 2020. godina, a podaci o količini otpada od hrane Europskoj komisiji moraju se dostaviti u roku od 18 mjeseci od završetka izvještajne godine za koju se podaci prikupljaju. Na temelju podataka koje će prikupiti od država članica, Europska komisija ja najavila da će do kraja 2023. godine donijeti zakonodavni prijedlog za pravno obvezujuće ciljeve za smanjenje otpada od hrane na razini Europske unije.

Upravo iz razloga što je u trenutku izrade Prethodnog plana, EU metodologija za mjerenje količine otpada do hrane tek bila u izradi, isti je za cilj imao općenito doprinos ostvarenju cilja UN Agende 2030. za održivi razvoj, odnosno smanjenje otpada od hrane do 2030. godine na razini maloprodaje i potrošača za pola te smanjenje gubitaka hrane duž cijelog prehrambenog lanca.

Naime, podaci iz 2019. godine o količinama otpada od hrane za RH iznose 398 tisuća tona hrane, međutim oni nisu usporedivi na podacima iz 2020. godine budući da nisu prikupljeni prema istom metodološkom okviru. Međutim, uzimajući u obzir podatke o povećanju količina donirane hrane od 2019. do 2021. godine (detaljno obrazloženo u točki 2.1. ovoga Plana), može se utvrditi da se Prethodnim planom ostvario zadani cilj, a to je općenito smanjenje otpada od hrane, budući da je donirana hrana u pravilu višak hrane od donatora koja bi, u suprotnom, bila vjerojatno bačena.

Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja dobivenih iz projekta »Statističko istraživanje o otpadu od hrane u Republici Hrvatskoj«, koji je proveden tijekom 2021. godine prema novoj metodologiji za praćenje otpada od hrane, u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH) godišnje se baci 286.379 tona hrane, od čega jestivi dio iznosi 106 tisuća tona (od toga 86.726 tona odnosi se na kućanstva, a 19.311 tona na poslovni sektor). Pokazalo se da oko 76 % otpada od hrane nastaje u kućanstvima, 14 % u primarnoj proizvodnji uključujući OPG-ove, 5 % u ugostiteljskoj djelatnosti, 3 % u preradi i proizvodnji i 2 % u maloprodaji i ostaloj distribuciji hrane.

Rezultati navedenoga projekta, osim utvrđivanja količina otpada od hrane koji nastaje u RH, korišteni su i za prijavu podataka o otpadu prema Europskoj komisiji što je obveza svih država članica, a za što je nadležno Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja.

S obzirom na to da prema najnovijim podacima u RH najviše (čak 76 %) otpada od hrane nastaje na razini kućanstava (potrošača), posebno je važno da se mjere i aktivnosti za smanjenje količine otpada od hrane u narednom planskom razdoblju fokusiraju na smanjenje otpada od hrane na razini kućanstava, s posebnim naglaskom na djelovanje prema najmlađoj populaciji te da se mjere općenito provode na svim razinama upravljanja, pri čemu dionici na regionalnoj i lokalnoj razini imaju značajnu mogućnost utjecaja kroz usluge koje pružaju lokalnoj zajednici.

Govoreći o otpadu od hrane potrebno je razlikovati neizbježan otpad od hrane (nejestivi dijelovi koji se uklanjaju tijekom proizvodnje hrane, kao što su ostaci voća i povrća, kosti, riblje kosti, ljuske jaja itd.) od onoga na koji možemo utjecati odnosno otpad koji se može izbjeći (hrana pogodna za konzumaciju koja se odbacuje ili ne konzumira, kao što su voće i povrće koji vanjskim izgledom ne zadovoljavaju standarde kvalitete, skladišteni proizvodi kojima istječe rok trajanja, proizvedena hrana koja se u konačnici baci itd.).

2.1. Doniranje i redistribucija hrane

Doniranjem hrane podupire se borba protiv siromaštva i gladi u svijetu, a istovremeno ono predstavlja učinkoviti alat za preraspodjelu prekomjernih viškova hrane, što doniranje čini jednom od najpoželjnijih opcija u cilju ukupnog smanjenja otpada od hrane. Osim toga, doniranje hrane je jedan od alata za doprinos ostvarenju ciljeva utvrđenih Direktivom 2008/98/EZ, kako je posljednji put izmijenjena Direktivom (EU) 2018/851 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive 2008/98/EZ o otpadu (SL L 150, 14. 6. 2018.).

Kroz provedbu aktivnosti iz mjere 1. Unaprjeđenje sustava doniranja u RH iz prethodnog Plana, u razdoblju od 2019. do 2021. godine ostvaren je napredak u količinama i ukupnoj nabavnoj vrijednosti donirane hrane (Tablica 1. i Tablica 2.).

Tablica 1. Pregled količine donirane hrane u kg po godinama

	2019.	2020.	2021.
Količina donirane hrane (kg)	1.517.141	1.726.652	1.612.320

2020. godine je zabilježen porast od 13 % u količini donirane hrane u odnosu na 2019. godinu, dok je 2021. zabilježen pad od 7 % u količini donirane hrane u odnosu na 2020. godinu, a porast od 6 % u odnosu na 2019. godinu. Ovdje je važno istaknuti da je 2021. godina koja zasigurno nije reprezentativna s obzirom na pandemiju COVID-19 što je donijelo otežani rad posrednika u lancu doniranja hrane i donatora hrane. Također, primjećuje se promjena poslovnih politika subjekata u poslovanju s hranom vezano uz viškove hrane u odnosu na bolje upravljanje proizvodnjom i nabavom što u konačnici smanjuje nastajanje viškova hrane koji su najčešće predmet doniranja.

U razdoblju od 2019. do 2021. godine je »spašeno« ukupno 4.856,113 tona hrane. Podaci se ne mogu usporediti s prethodnim razdobljem budući da nisu vođeni na ovaj način već prema parametru ukupne nabavne vrijednosti hrane. Međutim, po tom pokazatelju se uočava porast u doniranju hrane. Naime, u 2020. je zabilježen porast od 48 % u odnosu na 2019. godinu te u 2021. porast od 5 % u ukupnoj nabavnoj vrijednosti donirane hrane u odnosu na 2020. godinu

Tablica 2. Pregled količine donirane hrane u ukupnoj nabavnoj vrijednosti po godinama

Kad su u pitanju količine hrane koja je donirana putem informacijskog sustava e-doniranje, utvrđeno je da je u razdoblju od 2019. do 2021. godine donirano 215.545 kg hrane. U 2021. godini je u sustavu e-doniranje donirano 165.776 kg hrane, što čini 10 % ukupno donirane hrane u tom razdoblju. U Tablici 3. je prikazan pregled po godinama.

Tablica 3. Pregled količine donirane hrane u kg po godinama u sustavu e-doniranje

Prema podacima Porezne uprave Ministarstva financija broj donatora je u porastu, izuzev u 2021. godine, pretpostavka je da se i ovaj pad dogodio također zbog ranije opisanih razloga.

Tablica 4. Pregled broja donatora po godinama

*Podaci se odnose samo na donatore koji su u sustavu PDV-a i koji podnose obrazac DONH

Broj posrednika u lancu doniranja hrane koji su upisani u Registar posrednika u razdoblju od 2019. do kraja 2021. godine se povećao za 24.

Tablica 5. Pregled broja novoupisanih posrednika po godinama

Zakonodavni okvir za doniranje hrane je unaprijeđen 2019., donošenjem novog Pravilnika o doniranju hrane i hrane za životinje kojim je omogućeno doniranje hrane nakon isteka »najbolje upotrijebiti do« datuma te je omogućeno lakše ostvarenje poreznih olakšica za donatore kao i njihovo administrativno rasterećenje. Nakon stupanja na snagu izmjena zakonodavnog okvira vezano uz sustav doniranja hrane, provedeno je niz aktivnosti u okviru koji su organizirane edukativne radionice na kojima se postojeće i potencijalno nove dionike u lancu doniranja hrane informiralo o promjenama u zakonodavstvu, predstavljene su obveze dionika lanca doniranja hrane, ali i uvjeti doniranja, uključujući naglasak na prednostima doniranja hrane u odnosu na druge oblike rješavanja postojećih viškova hrane. Dionicima je ukazano da se kroz preraspodjelu viškova hrane, koji nastaju zbog neprikladnosti hrane za stavljanje na tržište uslijed nedostataka u kvaliteti, pakiranju, označavanju, masi ili drugih sličnih razloga, a koji ne utječu na sigurnost hrane, smanjuje količina hrane koja bi potencijalno mogla završiti kao otpad, hrana dodjeljuje potrebitima, a za doniranje takve hrane, kroz porezne propise, omogućeno je porezno priznavanje manjka dobara kroz ekonomske instrumente kao i druge mjere u svrhu poticanja primjene reda prvenstva gospodarenja otpadom. U cilju pomoći dionicima sustava doniranja hrane u razumijevanju i primjeni odredaba propisa o doniranju hrane, sigurnosti i kvaliteti hrane, poreznih propisa kao i mogućnosti iskorištenja Fonda europske pomoći za najpotrebitije, 2019. godine je objavljen Vodič o doniranju hrane. Također, u svrhu pružanja smjernica posrednicima u lancu doniranja hrane vezano uz doniranje i rokove trajanja, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu je objavila Smjernice za doniranje hrane u odnosu na rokove trajanja.

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Ukupna nabavna vrijednost donirane hrane (eura)	1.226.921	1.427.812	1.318.851	1.724.264	2.558.738	2.681.806

Godina	pilot faza 2019.	1. godina 2020.	2. godina 2021.
Količina donirane hrane (kg)	8.344	41.425	165.776

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj donatora*	76	67	62	67	85	70

Godina	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj posrednika	50	11	15	5	8	11

Zakonodavni okvir za doniranje hrane je unaprijeđen 2019., donošenjem novog Pravilnika o doniranju hrane i hrane za životinje kojim je omogućeno doniranje hrane nakon isteka »najbolje upotrijebiti do« datuma te je omogućeno lakše ostvarenje poreznih olakšica za donatore kao i njihovo administrativno rasterećenje. Nakon stupanja na snagu izmjena zakonodavnog okvira vezano uz sustav doniranja hrane, provedeno je niz aktivnosti u okviru koji su organizirane edukativne radionice na kojima se postojeće i potencijalno nove dionike u lancu doniranja hrane informiralo o promjenama u zakonodavstvu, predstavljene su obveze dionika lanca doniranja hrane, ali i uvjeti doniranja, uključujući naglasak na prednostima doniranja hrane u odnosu na druge oblike rješavanja postojećih viškova hrane. Dioncima je ukazano da se kroz preraspodjelu viškova hrane, koji nastaju zbog neprikladnosti hrane za stavljanje na tržište uslijed nedostataka u kvaliteti, pakiranju, označavanju, masi ili drugih sličnih razloga, a koji ne utječu na sigurnost hrane, smanjuje količina hrane koja bi potencijalno mogla završiti kao otpad, hrana dodjeljuje potrebitima, a za doniranje takve hrane, kroz porezne propise, omogućeno je porezno priznavanje manjka dobara kroz ekonomske instrumente kao i druge mjere u svrhu poticanja primjene reda prvenstva gospodarenja otpadom. U cilju pomoći dionicima sustava doniranja hrane u razumijevanju i primjeni odredaba propisa o doniranju hrane, sigurnosti i kvaliteti hrane, poreznih propisa kao i mogućnosti iskorištenja Fonda europske pomoći za najpotrebitije, 2019. godine je objavljen Vodič o doniranju hrane. Također, u svrhu pružanja smjernica posrednicima u lancu doniranja hrane vezano uz doniranje i rokove trajanja, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu je objavila Smjernice za doniranje hrane u odnosu na rokove trajanja.

U okviru iste mjere uspostavljen je IT sustav za doniranje hrane (u daljnjem tekstu: IT sustav e-doniranje), tj. web-aplikacija Ministarstva poljoprivrede, koja je razvijena radi unaprjeđenja komunikacije među dionicima sustava doniranja hrane te jednostavnije i učinkovitije preraspodjele viškova hrane potrebitima. Cilj sustava je omogućiti donatorima hrane da na jednom mjestu prijave viškove hrane, a brigu za daljnju distribuciju umjesto njih preuzima administrator sustava, koji pronalazi odgovarajućeg posrednika te dogovara preuzimanje donacije. Na ovaj način se smanjuje administrativno opterećenje donatora koji ujedno dobiva garanciju da je hrana podijeljena u skladu s načelima transparentnosti, jednakosti i ravnopravnosti te dodjele u skladu s potrebama. Od 2019. godine do prosinca 2022. godine u IT sustavu e-doniranje su registrirana 305 donatorska profila i 103 profila posrednika u lancu doniranja hrane te je distribuirano 586 tone donirane hrane. Ujedno, preko ovog sustava je u sklopu izvanredne mjere otkupa mliječnih proizvoda za vrijeme COVID-19 pandemije, uspješno distribuirano 176.798 kg proizvoda prema 78 registriranih posrednika u doniranju hrane.

Osnovan je Savjet za unapređenje sustava doniranja hrane čija je zadaća praćenje i predlaganje mjera za unapređenje sustava doniranja hrane u RH, a sastavljen je od predstavnika tijela državne uprave, predstavnika posrednika u lancu doniranja hrane, donatora te ostalih zainteresiranih dionika.

U 2020. godini je objavljena Studija o izvedivosti Banke hrane u RH koja je izrađena tijekom 2019. godine od strane Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, a daje pregled sustava doniranja hrane u drugim državama članicama EU, analizu trenutnog stanja u doniranju hrane u RH (infrastrukturni i administrativni kapaciteti posrednika u lancu doniranja hrane) te predlaže optimalne modele banke hrane u RH. Studija zaključuje o mogućim modelima osnivanja banke hrane:

- krovna organizacija
- model regionalnih koordinatora (postojeće organizacije (posrednicu u doniranju hrane) dobivaju ulogu banke hrane-koordinatora u doniranju hrane)
- model županijskih koordinatora (isto kao prethodni model, samo na županijskoj razini).

Unaprjeđenje sustava doniranja hrane u RH je također uvršteno i kao mjera C.1.5.R.4 Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. ukupne vrijednosti 4.247.130 eura iz EU Mehanizma za oporavak i otpornost.

U okviru provedbe ove mjere, Vlada RH je u travnju 2022. usvojila Program potpore za infrastrukturno opremanje posrednika u lancu doniranja hrane i/ili banke hrane. Cilj Programa potpore je pružiti financijsku potporu posrednicima u lancu doniranja hrane i banci hrane kako bi ojačali infrastrukturne kapacitete u svrhu stvaranja osnovnih preduvjeta za povećanje količina donirane hrane, čime se doprinosi smanjenju otpada od hrane te povećanju prehrambene sigurnosti siromašnijih skupina stanovništva. Programom se, između ostalog, potiče infrastrukturno opremanje banke hrane koje su zamišljene kao županijski koordinatori za distribuciju donirane hrane. Županijski model je odabran budući da je RH teritorijalno ustrojena po županijskom modelu, a također, na taj se način, u odnosu na regionalni model, smanjuje područje rada pojedinih koordinatora, ali i sama udaljenost između banke hrane i posrednika što povećava organizacijski i logistički obuhvat sustava. Na temelju Programa potpore za infrastrukturno opremanje posrednika u lancu doniranja hrane i/ili banke hrane, objavljen je javni poziv za podnošenje projektnih prijedloga za dodjelu bespovratnih sredstava za infrastrukturno opremanje posrednika u lancu doniranja hrane i banke hrane.

Nadalje, kroz mjeru Unaprjeđenje sustava doniranja hrane iz Nacionalnog plana opravka i otpornosti 2021. – 2027., proveden je projekt »Nadogradnja informacijskog sustava e-doniranje«. Kroz projekt je postojeće informatičko rješenje za IT sustav e-doniranje izrađeno na tehnološki naprednijem sustavu, čime je omogućen ispravak nedostataka uočenih tijekom dosadašnjeg operativnog rada u sustavu te je sustav nadograđen dodatnim funkcionalnostima, osobito vezano uz omogućeno regionalno upravljanje, generiranje statističkih podataka i izvještaja i sl.

Budući da je provedba aktivnosti iz mjere 1. prethodnog Plana dala konkretne rezultate, navedenu mjeru potrebno je nastaviti provoditi i narednom planskom razdoblju, osobito kroz poticanje daljnjeg unaprjeđenja sustava doniranja hrane.

2.2. Sprječavanje nastajanja otpada od hrane

Glavni princip postupanja s otpadom općenito definiran je redom prvenstva gospodarenja otpadom, a on se primjenjuje i na otpad od hrane. On definira da je najbolji i najpoželjniji put za smanjenje nastanka otpada djelovanje na sprječavanje njegovog nastanka. Radi sprječavanja otpada od hrane kroz provedbu ostalih mjera iz prethodnog Plana provedene su brojne aktivnosti. Ministarstvo poljoprivrede započelo je 2020. godine s kampanjom za potrošače pod sloganom »Pojedi i podijeli! # Hrana nije otpad!«.

Izrađen je kratki animirani film koji potiče potrošače da hranu ne bacaju već je koriste i dijele s drugima te je na temu otpada od hrane napravljena slikovnica »Kako su Dora i Mario spasili hranu«, namijenjena djeci prvog razreda osnovne škole.

Krajem 2021. godine provedena je kampanja oglašavanja televizijskog i radio spota na temu sprječavanja nastajanja otpada od hrane te kampanja oglašavanja televizijskog spota vezano uz razumijevanje rokova trajanja hrane, budući da se nerazumijevanje razlika u označavanju rokova trajanja smatra jednim od važnih razloga nepotrebnog bacanja hrane koja je sigurna za konzumaciju. Savjeti za smanjenje otpada od hrane redovno se, a obično prije blagdana, objavljuju na web stranici Ministarstva poljoprivrede.

U povodu Svjetskog dana osviještenosti o otpadu od hrane, 2021. i 2022. godine organizirana je manifestacija »Hrana nije otpad, i ja mogu utjecati!«, koja je održana kao izložba radova učenika odabranih srednjih škola na temu sprječavanja otpada od hrane. U okviru organizacije navedene Izložbe »Hrana nije otpad, i ja mogu utjecati!«, 2021. godine odabrani su najkreativniji recepti učenika srednjih škola obrazovnog programa kuhar/slastičar te je izrađena i objavljena knjižica recepata »Skuhat ću, neću baciti« s inovativnim i zanimljivim receptima za pripremu jela od viškova hrane, ali i s nekoliko korisnih savjeta kojima se može pridonijeti smanjenju otpada od hrane, zaštititi okoliša te uštedi novca.

S ciljem razmjene znanja, informacija i iskustava na temu sprječavanja otpada od hrane, 2021. godine održan je stručni skup pod nazivom »Hrana nije otpad, zajedno do cilja« koji je okupio predstavnike tijela javne vlasti, tijela lokalne i regionalne uprave, subjekte u poslovanju s hranom, posrednike u sustavu doniranja hrane, akademsku i znanstvenu zajednicu, predstavnike civilnog društva te međunarodne predstavnike.

Veći dio aktivnosti podizanja svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane proveden je i financiran u okviru provedbe mjere C1.5 R4 Unaprjeđenje sustava doniranja hrane iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

Vezano uz predviđenu aktivnost edukacije djece predškolske i školske dobi o problemu otpada od hrane, u povodu obilježavanja svjetskog dana osviještenosti o otpadu od hrane, tematska slikovnica »Kako su Dora i Mario spasili hranu« se distribuirala i dijeli učenicima prvih razreda svih osnovnih škola u Republici Hrvatskoj, a u jednoj osnovnoj školi uz podjelu slikovnica učenicima, u organizaciji Ministarstva poljoprivrede održava se edukativna radionica »Hrana je dragocjena, nije za smeće«.

Ujedno su započele i aktivnosti izrade hodograma za obradu ove teme u odgovarajućim školskim i predškolskim programima, a s ovim aktivnostima potrebno je nastaviti i u ovom planskom razdoblju.

2022. godine je izrađena digitalna internet Platforma za dijeljenje iskustava u području sprječavanja nastajanja otpada od hrane (u daljnjem tekstu: Platforma). Platforma predstavlja sustav za razmjenu informacija, dijeljenje vlastitih iskustva i najboljih praksi s informacijama o idejama, mogućnostima i načinima provedbe aktivnosti sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane te integraciju svih informacija o temi otpada od hrane na jednom mjestu, a uspostavljena je u svrhu razmjene informacija, jačanja suradnje te poticanja i pojednostavljena razmjene informacija između dionika. Platforma je namijenjena nadležnim tijelima, subjektima u poslovanju s hranom (primarnim proizvođačima, prerađivačima, distributerima, i trgovcima hranom, ugostiteljima), akademskoj i znanstvenoj zajednici, udrugama potrošača i raznim udrugama civilnog društva i svim ostalim zainteresiranim stranama. Platforma je rezultat provedbe projekta »Izrada Internet platforme za sprječavanje otpada od hrane«, koji je proveden u okviru provedbe mjere C1.5 R4 Unaprjeđenje sustava doniranja hrane iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026.

Sa željom ostvarenja zajedničkog cilja te doprinosa stvarnoj promjeni stavova, poticanju usavršavanja radnih postupaka i sustava upravljanja procesima kod svih dionika u lancu opskrbe hranom, izrađena su četiri sektorska vodiča za smanjenje otpada od hrane za sve faze lanca opskrbe hranom, od primarne proizvodnje, proizvodnje i prerade hrane, trgovine do ugostiteljstva i institucionalnih kuhinja.

Skapanje dobrovoljnih sporazuma za sprječavanje otpada od hrane (u daljnjem tekstu: dobrovoljni sporazum) je aktivnost u okviru mjere promicanja društvene odgovornosti prehrambenog sektora, a za cilj ima poticanje suradnje i dijaloga između različitih dionika u cijelom lancu proizvodnje i opskrbe hranom, uključujući i druge zainteresirane dionike, kroz razmjenu iskustava te definiranje zajedničkih ciljeva i aktivnosti za smanjenje otpada od hrane, a temeljeno na strateškom i integriranom pristupu. U provedbi ove aktivnosti je krajem 2022. godine izrađen Nacrt dobrovoljnog sporazuma u kojem su definirane obveze njegovih potpisnika kako bi se uspostavila dobra praksa usmjerena na preventivne aktivnosti sprječavanja nastajanja otpada od hrane, preraspodjelu viškova hrane, odnosno doniranje hrane koja bi u protivnom završila kao otpad te ostale aktivnosti koje mogu pridonijeti povećanju učinkovitosti sustava sprječavanja nastajanja otpada od hrane. Dionici mogu sudjelovati samo u sektorima/područjima u okviru svojih ovlaštenja, sposobnosti, poslovnih aktivnosti i sl., u kojima mogu značajno doprinijeti ciljevima dobrovoljnog sporazuma. Nacrt se raspravlja u okviru sektorskih radnih skupina, a potpisivanje sporazuma je predviđeno za početak 2023. godine.

Budući da je redom prvenstva gospodarenja otpadom definirano da je najbolji put za smanjenje nastanka otpada djelovanje na sprječavanje njegovog nastanka, aktivnosti sprječavanja nastanka otpada od hrane u idućem planskom razdoblju potrebno je provoditi u svim fazama lanca proizvodnje i opskrbe hranom, ali i na svim razinama nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj.

2.3. Financijski okvir za provedbu dosadašnjeg Plana sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane Republike Hrvatske 2019. – 2022.

Godina	Trošak provedenih aktivnosti	Izvor financiranja
2019.	68.811 EUR	Državni proračun
2020.	15.106 EUR	Državni proračun

2021.	60.544 EUR	Državni proračun
	65.129 EUR	EU-NPOO
2022.	49.174 EUR	Državni proračun
	132.723 EUR	EU-NPOO
Ukupno	193.634 EUR	Državni proračun
	197.852 EUR	EU-NPOO
	391.486 EUR	

3. CILJ PLANA SPRJEČAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA OD HRANE REPUBLIKE HRVATSKE 2023. – 2028.

Cilj Plana je doprinos ostvarenju ciljeva EU i UN-ove Agende 2030 za održivi razvoj s pripadajućim ciljevima održivog razvoja, konkretno cilju 12.3. Odgovorna proizvodnja i potrošnja sa specifičnim ciljem smanjenja otpada od hrane po stanovniku, za polovinu na razini maloprodaje i potrošača te smanjenja gubitaka hrane duž cijelog lanca proizvodnje i opskrbe do 2030. godine. Cilj će biti ostvaren određivanjem i provođenjem ključnih mjera kojima će se djelovati na sprječavanje i smanjenje nastajanja otpada od hrane duž cijelog prehrambenog lanca.

Provođenje mjera i aktivnosti predviđenih Planom jednim dijelom doprinosi i ostvarenju cilja 2. UN Agende 2030 pod nazivom »Iskorjenjivanje gladi«.

3.1. Kvantitativni pokazatelji

Pokazatelj	Polazišna vrijednost	Ciljana vrijednost	Ukupno smanjenje u razdoblju od 2023. – 2028. u odnosu na polazišnu vrijednost	Godišnje smanjenje za svaku godinu u razdoblju od 2023. – 2028. u odnosu na polazišnu vrijednost
Količine otpada od hrane ukupno	286.000 t	200.200 t	30 %	5 %

4. KLJUČNE ODREDNICE PLANA

Plan i aktivnosti zasnivaju se na temelju analize ključnih mjera i dionika te kroz ključne odrednice za djelovanje i to:

- poticanjem doniranja hrane i drugih oblika redistribucije za prehranu ljudi, davanjem prednosti prehrani ljudi nad korištenjem u hrani za životinje, preradom u neprehrambene proizvode, fiskalnim poticajima i drugim metodama
- razvijanjem i podržavanjem informativnih kampanja i edukativnih aktivnosti i projekata za podizanje razine osviještenosti o problemu otpada od hrane, s naglaskom na razinu potrošača
- kroz edukativne aktivnosti za sprječavanje otpada od hrane namijenjene najmlađoj populaciji.

5. MJERE I AKTIVNOSTI

5.1. Mjera 1. Poticanje i daljnje unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj

5.1.1. Aktivnost 1. Uspostava sustava doniranja hrane po modelu posrednici u lancu doniranja hrane i banke hrane

Izvršitelji: Ministarstvo poljoprivrede

Suradnici: Hrvatska mreža socijalnih samoposluga, Hrvatski Crveni križ, Hrvatski Caritas, udruge civilnog društva, Udruga gradova u Republici Hrvatskoj, Hrvatska zajednica općina, Hrvatska zajednica županija, Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstvo financija

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: Provedbom mjere C1.5 R.4. Unaprjeđenje sustava doniranja hrane u RH Nacionalnog plana oporavka i otpornosti RH 2021. – 2026. financiraju se projekti infrastrukturnog opremanja posrednika u lancu doniranja hrane i banke hrane. Predviđen je model uspostave županijskih koordinatora koji bi preuzeli ulogu banke hrane u svojoj županiji te bi bili zaduženi za koordinaciju podjele i prihvata donirane hrane na relaciji donator-posrednik. Također, županijski koordinatori preuzet će upravljanje e-doniranjem za područje županije u kojoj djeluju. Cilj je finalizirati projekte opremanja do kraja 2023. godine te provedbu u razdoblju od 2023. – 2028. godine.

Način provedbe:

- provest će se projekti infrastrukturnog opremanja posrednika u lancu doniranja hrane i banke hrane koji budu odabrani na temelju postupka dodjele bespovratnih sredstava u okviru Javnog poziva za dodjelu bespovratnih sredstava
- sustav e-doniranje će se predati na upravljanje županijskim koordinatorima
- osnovat će se Savjet za praćenje i unaprjeđenje sustava banke hrane u RH čija će zadaća biti daljnje praćenje i unaprjeđenje sustava u pogledu organizacijskih, financijskih, upravljačkih i ostalih aspekata.

Izvori financiranja: EU-NPOO

5.1.2. Aktivnost 2. Uključivanje aktivnosti za unaprjeđenje sustava doniranja hrane u rad jedinica lokalne i regionalne samouprave

Izvršitelji: Ministarstvo poljoprivrede, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S)

Suradnici: Hrvatska mreža socijalnih samoposluga, Hrvatski Crveni križ, Hrvatski Caritas, udruge civilnog društva, Udruga gradova u Republici Hrvatskoj, Hrvatska zajednica općina, Hrvatska zajednica županija

Provedba: 2024. – 2028.

Cilj i opis: Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (JLP(R)S) sve su važniji akteri u kružnom gospodarstvu i razvoju održivih sustava proizvodnje i potrošnje hrane jer oni predstavljaju razinu koja je bliža građanima i lokalnim poduzećima. JLP(R)S kroz jačanje inicijativa i kapaciteta organizacija civilnog društva koje na njihovom području djeluju kao posrednici u lancu doniranja hrane, osiguravanjem financijskih poticaja i sredstava, kao i pružanjem prostora, promocijom doniranja hrane i podizanjem svijesti tvrtki i građana, mogu podržati i olakšati doniranje viškova hrane. Osim pomoći smanjenju nastanka otpada od hrane, aktivnost uključuje i dodatni socijalni aspekt (pomoć potrebitim građanima) i ekološki aspekt (smanjenje opterećenja na odlagalištima otpada).

Način provedbe: Aktivnost poticanja i unaprjeđenja sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj JLP(R)S trebaju uključiti u svoje razvojne strategije i planove i implementirati kroz aktivnosti financiranja administrativnog i infrastrukturnog jačanja kapaciteta organizacija koje na njihovom području djeluju kao registrirani posrednici u lancu doniranja hrane. Ova mjera se na isti način primjenjuje i na postojeće banke hrane ili osnivanje banke hrane na području određene jedinice regionalne samouprave.

Izvori financiranja: proračuni JLP(R)S

5.1.3. Aktivnost 3. Provođenje edukativnih radionica za banke hrane i posrednike u lancu doniranja hrane

Izvršitelji: Ministarstvo poljoprivrede

Suradnici: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, Hrvatska mreža socijalnih samoposluga, Hrvatski Crveni križ, Hrvatski Caritas, udruge civilnog društva

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: Potrebno je pružiti daljnju podršku radu posrednika u lancu doniranja hrane i banke hrane u aspektima njihovog rada vezano uz doniranje hrane.

Način provedbe: Provođenje edukativne radionice na teme primjene zakonodavstva o doniranju hrane, sigurnosti, kvaliteti i označavanju hrane te prijava na EU fondove.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.2 Mjera 2. Poticanje smanjenja nastajanja otpada od hrane

5.2.1. Aktivnost 1. Uključivanje aktivnosti smanjenja i sprječavanja nastajanja gubitaka i otpada od hrane u regionalne i lokalne razvojne strategije, programe i planove JLP(R)S

Izvršitelj: JLP(R)S

Suradnici: Ministarstvo poljoprivrede, Lokalne akcijske grupe (LAG)

Provedba: 2024. – 2028.

Cilj i opis: Smanjenje otpada od hrane istaknuto je kao jedna od prioritarnih aktivnosti, odnosno ciljeva održivog razvoja UN Programa održivog razvoja do 2030. (Agenda 2030) te brojnih EU politika i inicijativa, koji su navedeni kao međunarodne poveznice u razvojnim strategijama i planovima jedinica lokalne i regionalne samouprave. Budući da prema najnovijim podacima u Republici Hrvatskoj najviše (76 %) otpada od hrane nastaje na razini kućanstava (potrošača), a kako on ima okolišni, društveni i financijski aspekt, posebno je važno da se mjere i aktivnosti za smanjenje količine otpada od hrane provode na svim razinama, pri čemu dionici na regionalnoj i lokalnoj razini imaju značajnu mogućnost utjecaja kroz usluge koje pružaju zajednici te inicijative i projekte koji imaju utjecaj na kvalitetu života i mogu ponuditi nove mogućnosti razvoja zajednice.

Način provedbe: Aktivnosti kojima JLP(R)S mogu doprinijeti u sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane su jačanje konkurentnosti i poticanje održivog i inovativnog gospodarstva kroz poticanje ulaganja u nove tehnologije, inovacije, istraživanje i razvoj, vezano uz aktivnosti podrške povezivanju poslovnog sektora sa znanstveno-istraživačkim i obrazovnim institucijama, promociju inovacija i patenta i/ili poticanje stjecanja znanja i razvoja vještina poslovnog sektora u području istraživanja inovativnih rješenja, a koja će doprinijeti smanjenju nastajanja otpada od hrane.

Nadalje, JLP(R)S mogu provoditi aktivnosti jačanja svijesti i edukacije stanovnika o uzrocima nastanka i mogućnostima sprječavanja nastanka otpada od hrane (npr. kampanje, primjeri dobre prakse i sl.) u okviru aktivnosti i javnih usluga koje su u njihovoj nadležnosti (npr. kampanje i edukacije u školskim i vrtičkim kuhinjama, letci uz račune komunalnih usluga, javne kampanje podizanja svijesti o mogućnostima sprječavanja otpada od hrane, prigodne manifestacije turističkih zajednica, festivali donirane hrane i sl.). Kao ostale mjere za poticanje smanjenje otpada od hrane mogu se organizirati promocije kratkih lanaca opskrbe kroz prigodne manifestacije, sajmove i sl. čija je svrha povećati izravnu komunikaciju proizvođača i potrošača, ali i proizvođača i ugostiteljsko-turističko sektora, odnosno inicijative koje smanjuju gubitak hrane na razini primarne proizvodnje.

Mjere smanjenja i sprječavanja nastajanja gubitaka i otpada od hrane JLP(R)S trebaju uključiti u svoje razvojne strategije i planove te implementirati i pratiti provedbu kroz navedene aktivnosti.

Izvori financiranja: proračuni JLP(R)S

Financiranje navedenih aktivnosti provodi se kombiniranjem svih strukturnih fondova, financijskih instrumenata te vlastitim sredstvima JLP(R)S.

5.2.2. Aktivnost 2. Provedba projekata primjene sektorskih vodiča za sprječavanje otpada od hrane u svim fazama prehrambenog lanca

Izvršitelj: Ministarstvo poljoprivrede

Suradnici: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska poljoprivredna komora

Provedba: 2024. – 2028.

Cilj i opis: Ministarstvo poljoprivrede objavilo je vodiče za sprječavanje otpada od hrane u ugostiteljstvu i institucionalnim kuhinjama, u trgovini, proizvodnji i preradi te u primarnoj proizvodnji, a koji daju smjernice i primjere dobre prakse kako spriječiti otpad od hrane u navedenim sektorima. Potrebno je dati konkretne primjere provedbe predmetnih vodiča u pojedinim sektorima s ciljem prikaza uspješnih poslovnih modela koji rezultiraju sprječavanjem otpada do hrane što

doprinosi financijski učinkovitom i društveno te okolišno odgovornom poslovanju svakog subjekta. Ishod projekta će biti izrada dodatnih alata, poput različitih obrazaca, tablica, evidencija i letaka koji se mogu replicirati i besplatno koristiti od strane bilo kojeg subjekta u budućnosti.

Način provedbe: Provest će se projekti sprječavanja otpada od hrane u odabranim subjektima, a u okviru kojeg će se poticati i implementirati dobre prakse sprječavanja otpada od hrane, opisane u sektorskim vodičima.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.3 Mjera 3. Promicanje društvene odgovornosti prehrambenog sektora

5.3.1. Aktivnost 1. Nastavak dijaloga i proširivanje potpisnika dobrovoljnih sporazuma o obvezi smanjenja nastajanja otpada od hrane

Izvršitelj: Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu

Suradnici: Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska poljoprivredna komora, znanstvena zajednica, fakulteti, udruge civilnog društva, JLR(P)S

Provedba: 2024. – 2028.

Cilj i opis: Odgovornost za sprječavanje i smanjenje nastajanja otpada od hrane podijeljena je među svim dionicima lanca proizvodnje i opskrbe hranom te je za postizanje cilja smanjenja gubitaka i otpada od hrane potrebno postići visoku razinu razumijevanja i svjesnosti problematike otpada od hrane te suradnje svih dionika u lancu opskrbe. Sklapanjem sporazuma se želi ojačati suradnja i potaknuti razmjena informacija između potpisnika – nadležnih tijela, primarnih proizvođača, prerađivača, distributera, ugostitelja, trgovaca, akademske i znanstvene zajednice, udruga potrošača i raznih udruga civilnog društva i ostalih zainteresiranih strana. Sklapanje dobrovoljnih sporazuma će potaknuti potpisnike na smanjenje otpada od hrane i doniranje hrane te samim time napraviti uštede i smanjiti troškove njihovog poslovanja, koje onda mogu usmjeriti na druga poslovna ulaganja. Ujedno, sporazumi će za tvrtke predstavljati doprinos društveno odgovornom i socijalno osjetljivom poslovanju.

Način provedbe: Potrebno je i nadalje proširivati dijalog i suradnju kroz uključivanje novih dionika iz poljoprivredno-prehrambenog sektora i ostalih zainteresiranih dionika, koji bi potpisivanjem dobrovoljnih sporazuma prihvatili i provodili dobre prakse usmjerene na preventivne aktivnosti sprječavanja nastajanja otpada od hrane, preraspodjelu viškova hrane odnosno doniranje hrane i slične aktivnosti koje pridonose povećanju učinkovitosti sustava sprječavanja nastajanja otpada od hrane.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.3.2. Aktivnost 2. Dodjela posebnih priznanja za najistaknutije primjere dobre prakse u sprječavanju nastajanja otpada od hrane

Izvršitelj: Ministarstvo poljoprivrede

Suradnici: Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska udruga poslodavaca, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska poljoprivredna komora

Provedba: 2024. – 2028.

Cilj i opis: Nakon sklapanja dobrovoljnih sporazuma sa subjektima u poslovanju s hranom i drugim dionicima o smanjenju otpada od hrane, potrebno je izraditi kriterije te uspostaviti sustav dodjele posebnih javnih priznanja za najistaknutije primjere dobre prakse u sprječavanju nastajanja otpada od hrane kako bi se dionike dodatno motiviralo i potaknulo na predanost ispunjenju ciljeva sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane. Ujedno, spletom promotivnih i edukativnih aktivnosti, potrebno je graditi ugled donatora hrane u javnosti kako bi taj oblik socijalne osjetljivosti sve više zaživio kao prestižna odrednica poslovne politike svih relevantnih gospodarskih subjekata.

Način provedbe: Budući da se u različitim fazama lanca opskrbe hrana na različite načine gubi, definirat će se kriteriji za odabir najistaknutijih primjera dobre prakse u sprječavanju nastajanja otpada od hrane i doniranja hrane za pojedine sektore u lancu proizvodnje i opskrbe hranom (primarne proizvođače, proizvođače hrane, trgovačke lance i ugostitelje), kao i drugih zainteresiranih dionika i uspostaviti dodjela priznanja, a kako bi se javno istaknuli društveno odgovorni i socijalno osjetljivi subjekti u poslovanju s hranom te ostale potaknulo na primjenu tih praksi u cilju smanjenje gubitaka i otpada hrane duž cijelog lanca proizvodnje i opskrbe hranom.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.4 Mjera 4. Podizanje svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane

5.4.1. Aktivnost 1. Kampanje za potrošače vezano uz podizanje svijesti o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane

Izvršitelj: Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: Prema podacima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, najveće količine otpada od hrane u RH nastaju u kućanstvima (76 %), od čega je preko 85 000 tona hrana koja je u trenutku bacanja bila jestiva, tj. otpad koji se mogao spriječiti. Iz navedenoga razloga potrebno je dodatne aktivnosti usmjeriti na edukaciju i podizanje svijesti upravo na razini potrošača. Kroz snažne kampanje potrebno je ukazati da je nepotrebno bacanje hrane globalni problem te da je hrana dragocjena, a za njezinu proizvodnju utrošeno je puno resursa koji su bacanjem hrane nepovratno izgubljeni.

Način provedbe: Podizanje svijesti potrošača i aktivnosti vezano uz temu sprječavanja otpada od hrane potrebno je kontinuirano provoditi na svim razinama od nacionalne do lokalne, a u njima treba naglasiti utjecaj smanjenja bacanja hrane na uštede u kućanstvu te povezanost sprječavanja otpada od hrane s održivom prehranom i okolišnim/klimatskim aspektima. Kampanja predviđena ovim Planom će uključivati izradu i oglašavanje radijskih i video spotova s tematikom sprječavanja nastajanja otpada od hrane, organizaciju manifestacija s ciljem osvješćivanja javnosti o navedenoj problematici te savjete o načinima kako se može smanjiti otpad od hrane.

Izvori financiranja: EU – NPOO, državni proračun Republike Hrvatske

5.4.2. Aktivnost 2. Edukacija djece rane predškolske i školske dobi o problematici sprječavanja otpada od hrane

Izvršitelji: Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo znanosti i obrazovanja

Suradnici: Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, Agencija za odgoj i obrazovanje, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, akademska i znanstvena zajednica

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: U proizvodnju hrane ulaže se puno važnih prirodnih i gospodarskih resursa, koji bacanjem hrane postaju nepovratno izgubljeni, a otpad od hrane koji nastaje ima negativne ekološke, ekonomske i socijalne aspekte. Djecu i mlade treba od najranijeg djetinjstva educirati da odrastaju u okruženju gdje se hrana cijeni i poštuje sa stavom da bacanje hrane nije društveno prihvatljivo ponašanje. Dječji vrtići, škole i visoka učilišta, kao odgojno-obrazovne institucije, mogu promicati, poticati i organizirati volonterski rad kod učenika te podizati svijest o solidarnosti i doniranju hrane kroz informiranje učenika/studenata o vrijednostima i mogućnostima volontiranja te pružanje podrške kod organiziranja volonterskih aktivnosti unutar i izvan škole/visokog učilišta. Učenje i poučavanje o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane značajno doprinosi i brizi za okoliš. Uvođenje odgojno-obrazovnih programa o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane pridonosi ostvarenju ciljeva Akcijskog plana za obrazovanje za održivi razvitak.

Način provedbe: Obrada teme problematike otpada od hrane, odnosno sprječavanja otpada od hrane može se ostvariti njihovim planiranjem u dokumentima predškolskih i školskih ustanova u skladu s nacionalnim kurikularnim dokumentima, Kurikulumom za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj,

Kurikulumom za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne škole i srednje škole u Republici Hrvatskoj i/ili Kurikulumom za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj; u okviru nastavnih predmeta Prirode i društva te Prirode i Biologije ili na satima razrednika te kroz izvannastavne aktivnosti i projekte ustanove.

Nadalje, ishode učenja vezane za navedenu problematiku, potrebno je unijeti kao dio skupova ishoda učenja u standarde kvalifikacija i strukovne kurikulume za obrazovne programe iz područja prehrambene tehnologije, nutricionizma, poljoprivrede, ugostiteljstva i ostalih programa koji obrazuju stručnjake čiji je rad usko povezan s hranom. S druge strane, a do trenutka implementacije novih kurikuluma, potrebno je raditi na edukaciji nastavnika kroz Međužupanijska stručna vijeća.

Dodatno, kroz izradu slikovnica, letaka, brošura s informacijama i kviz pitanjima i sl. materijalima, djecu i mlade treba informirati o mogućnostima i načinima sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane, uključujući uvođenje i organizaciju projektnih dana u školama (obilježavanje međunarodnog dana Osviještenosti o gubicima i otpadu od hrane, koji se svake godine obilježava 29. rujna).

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.5 Mjera 5. Praćenje količina otpada od hrane

5.5.1. Aktivnost 1. Mjerenje godišnjih količina otpada od hrane koje nastaju na nacionalnoj razini

Izvršitelji: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: Prema EU zakonodavstvu o otpadu podatke o količinama otpada od hrane potrebno je sustavno prikupljati i periodički izvijestavati Europsku komisiju. Temeljem tih podataka će se pratiti i procjenjivati provedba ovoga Plana.

Način provedbe: Mjerenje godišnjih količina otpada od hrane u nadležnosti je Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, a provodi se sukladno metodologiji koju propisuje Europska komisija.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

5.6 Mjera 6. Ulaganje u istraživački rad i inovativna rješenja koja doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane

5.6.1. Aktivnost 1. Pružanje financijske potpore projektima koji doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja gubitaka i otpada od hrane

Izvršitelji: Ministarstvo poljoprivrede

Provedba: 2023. – 2028.

Cilj i opis: Potrebno je ulaganjem u nove tehnologije proizvodnje, prerade, prijevoza, skladištenja, nove ambalažne materijale te ostale inovacije potaknuti suradnju poljoprivredno-prehrambenog sektora sa znanstveno-istraživačkim institucijama u svrhu dobivanja novih inovativnih rješenja koje će doprinijeti smanjenju nastajanja otpada od hrane. Također, potrebno je poticati inovativna rješenja i projekte potpisnika dobrovoljnog sporazuma o sprječavanju otpada od hrane.

Način provedbe: Ministarstvo poljoprivrede će poduprijeti kontinuirani razvoj istraživačkog rada i poboljšanje novih tehnologija te inovativna rješenja, jer se istraživačkim radom i sinergijom znanstveno-akademske zajednice i dionika lanca opskrbe hranom može doći do novih inovativnih rješenja, uključujući digitalne transformacije, optimizaciju tehnoloških procesa, smanjenje gubitaka hrane i sl., koji se mogu primjenjivati u zajedničkom cilju smanjenja nastajanja otpada od hrane. U tu svrhu bit će osigurana određena financijska sredstva koja će se, prema unaprijed definiranim kriterijima, dodjeljivati projektima koji će se baviti problematikom sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane te pridonijeti njegovom rješavanju.

Izvori financiranja: državni proračun Republike Hrvatske

6. PRAĆENJE UČINAKA PLANA

Učinci Plana pratit će se mjerenjem količina otpada od hrane sukladno zajedničkoj metodologiji za mjerenje količina otpada od hrane, koju propisuje Europska komisija.

7. TERMINSKI PLAN PROVEDBE PLANA SPRJEČAVANJA I SMANJENJA NASTAJANJA OTPADA OD HRANE

Tablica 6. Prikaz mjera i aktivnosti po godinama

Mjera	Br.	Aktivnosti	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
1. Poticanje i daljnje unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj	1.1.	Uspostava sustava doniranja hrane po modelu posrednici u lancu doniranja hrane i banke hrane						
	1.2.	Uključivanje aktivnosti za sprječavanje otpada od hrane i doniranje hrane u rad jedinica lokalne i regionalne samouprave						
	1.3.	Provođenje edukativnih radionica za banke hrane i posrednike u lancu doniranja hrane						
2. Poticanje smanjenja nastajanja otpada od hrane	2.1.	Uključivanje aktivnosti smanjenja i sprječavanja nastajanja gubitaka i otpada od hrane u regionalne i lokalne razvojne strategije, programe i planove JLP(R)S						
	2.2.	Provedba projekata primjene sektorskih vodiča za sprječavanje otpada od hrane u svim fazama prehrambenog lanca						
3. Promicanje društvene odgovornosti prehrambenog sektora	3.1.	Nastavak dijaloga i proširivanje potpisnika dobrovoljnih sporazuma o obvezi smanjenja nastajanja otpada od hrane						
	3.2.	Dodjela posebnih priznanja za najistaknutije primjere dobre prakse u sprječavanju nastajanja otpada od hrane						
4. Podizanje svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	4.1.	Kampanje za potrošače vezano uz podizanje svijesti o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane						
	4.2.	Edukacija djece predškolske i školske dobi o problematici sprječavanja otpada od hrane						
5. Praćenje količina otpada od hrane	5.1.	Mjerenje godišnjih količina otpada od hrane koje nastaju na nacionalnoj razini						
6. Ulaganje u istraživački rad i inovativna rješenja koja doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	6.1.	Pružanje financijske potpore projektima koji doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja gubitaka i otpada od hrane						

8. FINANCIJSKA SREDSTVA ZA PROVEDBU MJERA PLANA

Tablica 7. Prikaz procijenjenih potrebnih financijskih sredstava prema godinama primjene Plana

Mjera	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
1. Poticanje i daljnje unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj	3.995.620 eura	13.936 eura	13.936 eura	13.936 eura	13.936 eura	13.936 eura
2. Poticanje smanjenja nastajanja otpada od hrane	–	19.908 eura	19.908 eura	19.908 eura	19.908 eura	–
3. Promicanje društvene odgovornosti prehrambenog sektora	–	–	2.654 eura	2.654 eura	2.654 eura	2.654 eura
4. Podizanje svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	79.633 eura	66.361 eura	92.906 eura	92.906 eura	92.906 eura	92.906 eura
5. Praćenje količina otpada od hrane	–	199.084 eura	–	–	–	199.084 eura

6. Ulaganje u istraživački rad i inovativna rješenja koja doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	66.361 eura	66.361 eura	132.723 eura	132.723 eura	132.723 eura	132.723 eura
---	-------------	-------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Tablica 8. Ukupni prikaz procjene potrebnih financijskih sredstava za pojedinu mjeru Plana

Mjera	Procjena potrebnih financijskih sredstava
1. Poticanje i daljnje unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj	4.065.300 eura
2. Poticanje smanjenja nastajanja otpada od hrane	79.634 eura
3. Promicanje društvene odgovornosti prehrambenog sektora	10.618 eura
4. Podizanje svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	517.619 eura
5. Praćenje količina otpada od hrane	398.168 eura
6. Ulaganje u istraživački rad i inovativna rješenja koja doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	663.614 eura
Ukupno EU:	4.048.046 eura
Ukupno Državni proračun:	1.686.907 eura
Ukupno:	5.734.953 eura

9. POKAZATELJI OSTVARENJA

Prikaz mjera i aktivnosti s pokazateljima ostvarenja

Tablica 9. Prikaz mjera i aktivnosti s pokazateljima ostvarenja po godinama

Br.	Mjera	Nositelj		Izvor financiranja	Pokazatelj ostvarenja mjera/aktivnosti				Pokazatelj ostvarenja mjera/aktivnosti po godinama					
	Mjera/Aktivnosti	Izvršitelj	Suradnici		Naziv	Mjerilo (jedinica)	Ciljana vrijednost	Rok	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.
1.	Poticanje i daljnje unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Republici Hrvatskoj													
1.1.	Uspostava sustava doniranja hrane po modelu posrednici u lancu doniranja hrane i banke hrane	MP	HMSS, HCK, HC, udruge civilnog društva, UGRH, HZO, HZZ, MROSP, MF	EU-NPOO	Infrastrukturno opremljeni posrednici u lancu doniranja hrane Osnovane i infrastrukturno opremljene banke hrane Osnovan Savjet za praćenje i unaprjeđenje sustava banki hrane u RH	broj broj broj	40 21 1	2025.	40 10 1	11				
1.2.	Uključivanje aktivnosti za sprječavanje otpada od hrane i doniranje hrane u rad jedinica lokalne i regionalne samouprave	MP, JLP(R)S	HMSS, HCK, HC, udruge civilnog društva, UGRH, HZO, HZZ,	Proračun JLP(R)S,	JLP(R)S-ovi koji su uključili poticaje za doniranje hrane u svoje lokalne projekte	broj županija broj gradova i općina	10 30	2024. - 2028.	2 6	2 6	2 6	2 6	2 6	2 6
1.3.	Provođenje edukativnih radionica za banke hrane i posrednike u lancu doniranja hrane	MP	MROSP, HMSS, HCK, HC, udruge civilnog društva	Državni proračun	Održane radionice	broj	6	2023. - 2028.	1	1	1	1	1	1
2.	Poticanje smanjenja nastajanja otpada od hrane													

2.1.	Uključivanje aktivnosti smanjenja i sprječavanja nastajanja gubitaka i otpada od hrane u regionalne i lokalne razvojne strategije, programe i planove JLP(R)S	JLP(R)S	MP, LAG	Proračun JLP(R)S	JLP(R)S-ovi koji su uključili aktivnosti smanjenja i sprječavanja gubitaka i otpada od hrane koje su JLP(R)S uključile u svoje razvojne i strateške dokumente	broj županija broj gradova i općina	10 30	2024. – 2028.		2 6	2 6	2 6	2 6	2 6
2.2.	Provedba projekata primjene sektorskih vodiča za sprječavanje otpada od hrane u svim fazama prehrambenog lanca	MP	HAPIH, HGK, HOK, HUP	Državni proračun	Provedeni projekti primjene sektorskih vodiča za sprječavanja otpada od hrane u odabranim subjektima	broj	4	2024. – 2028.		1	1	1	1	
3. Promicanje društvene odgovornosti prehrambenog sektora														
3.1.	Nastavak dijaloga i proširivanje potpisnika dobrovoljnih sporazuma o obvezi smanjenja nastajanja otpada od hrane	MP, HAPIH	HGK, HOK, HPK, HUP	Državni proračun	Uključeni novi donicnici u dobrovoljne sporazume	broj	30	2023. – 2028.	5	5	5	5	5	5
3.2.	Dodjela posebnih priznanja za najistaknutije primjere dobre prakse u sprječavanju nastajanja otpada od hrane	MP	HGK, HOK, HPK, HUP	Državni proračun	Definirani kriteriji za dodjelu posebnih priznanja Dodjela priznanja	broj broj događanja	1 4	2024. 2025. – 2028.		1	1	1	1	1
4. Podizanje svijesti i informiranosti potrošača o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane														
4.1.	Kampanje za potrošače vezano uz podizanje svijesti o sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane	MP, HAPIH		Državni proračun/ EU – NPOO	Provedene informativno-edukativne kampanje	broj	6	2023. – 2028.	1	1	1	1	1	1
4.2.	Edukacija djece predškolske i školske dobi o problematici sprječavanja otpada od hrane	MP, MZO	HAPIH, AZOO, ASOO, akademski i znanstvena zajednica	Državni proračun	Podjela edukativnih materijala učenicima 1. razreda OŠ Obrada teme otpada od hrane u odgovarajućim programima i aktivnostima ranog predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja Uvrštenje teme u kurikulumске dokumente za strukovno obrazovanje Edukativni (projektni) dan u školama	broj izrađenih i tiskanih materijala Obrada teme u svakoj odgojno-obrazovnoj ustanovi u skladu s dokumentima ustanove broj	300.000 1 1 5	2023. – 2028. 2024. – 2028. 2024. – 2028.	50,00 0 50,00 0 50,00 0 50,00 0 50,00 0 50,00 0	1	1	1	1	1
5. Praćenje količina otpada od hrane														

5.1.	Mjerenje godišnjih količina otpada od hrane koje nastaju na nacionalnoj razini	MGOR		Državni proračun (MINGOR)	Projekti mjerenja količina otpada od hrane	broj	6	2023. – 2028.	1	1	1	1	1	1
6.	Ulaganje u istraživački rad i inovativna rješenja koja doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane													
6.1.	Pružanje financijske potpore projektima koji doprinose sprječavanju i smanjenju nastajanja gubitaka i otpada od hrane	MP		Državni proračun	Donošenje Programa potpore	broj	6	2023. – 2028.	1	1	1	1	1	1

Objašnjenje kratica (redom pojavljivanja u Tablici 9.): MP-Ministarstvo poljoprivrede, HMSS – Hrvatska mreža socijalnih samoposluga, HCK – Hrvatski Crveni križ, HC – Hrvatski Caritas, UGRH – Udruga gradova u Republici Hrvatskoj, HZO – Hrvatska zajednica općina, HZZ – Hrvatska zajednica županija, MROSP – Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, MF – Ministarstvo financija, JL(R)S – Jedinice lokalne (regionalne) samouprave, HAPIH – Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu, HGK – Hrvatska gospodarska komora, HOK – Hrvatska obrtnička komora, HUP – Hrvatska udruga poslodavaca, HPK – Hrvatska poljoprivredna komora, MZO – Ministarstvo znanosti i obrazovanja, AZOO – Agencija za odgoj i obrazovanje, ASOO – Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, MINGOR – Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja